

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-340-24>

УДК 338.927

СТАСОВСЬКА Галина

Київський національний економічний університету ім. Вадима Гетьмана

<https://orcid.org/0009-0004-3015-2643>

e-mail: galynastasovska@gmail.com

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті проводиться дослідницький огляд та обґрунтування критеріїв ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва. У дослідженні приділяється увага огляду властивостей інноваційності, ідентифікації, контрольованості, економічності та digital-трансформації бізнесу. Інноваційність ідентифікує ідеї, знання, дані, винаходи та досягнення унікальних інноваційних ефектів та реалізується як критерій формування інтелектуальних активів. Критерій «ідентифікація» розпізнає інтелектуальні активи інноваційного підприємництва внаслідок науково-технічного оновлення та новаторської діяльності. Контрольованість інтелектуальних активів виділяється у системі управління розвитком інноваційного бізнесу та визначається організацією контролю. Економічність визначається ефективним застосуванням інтелектуальних активів інноваційного бізнесу й оцінюється прибутком, результативністю. Визначення змісту інтелектуальних активів за критерієм digital-трансформації дозволяє дізнатися про сильні сторони розвитку інноваційного бізнесу у цифровій економіці. Результат дослідження рекомендується для подальших наукових розробок при ухваленні управлінських рішень в інноваційній економіці. Висновком дослідження є критерії ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва, які визначають їх принципи формування в умовах глобального ринку. У висновках пропонуються цифрові активи інноваційного підприємництва, які ідентифікують як цифрові права й наділяють цінністю виключно в цифровій формі. Цифрові права та свободи інтегруються в умовах переходу до цифрової розбудови інноваційного підприємництва.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, бізнес, критерії, ідентифікація, інтелектуальні активи, інноваційність, ідентифікація, контрольованість, економічність, digital-трансформація.

STASOVSKA Galyna

Kyiv National Economic University named after Vadym Getman

IDENTIFICATION AND DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL ASSETS OF INNOVATIVE BUSINESS

The article provides a research review and substantiation of the criteria for identifying intellectual assets of innovative entrepreneurship. The characteristics of the criteria for identifying intellectual assets of innovative entrepreneurship are considered. The study pays attention to the overview of the properties of innovativeness, identification, controllability, economy and digital transformation of business. Innovativeness identifies ideas, knowledge, data, inventions and achievements of unique innovative effects and is implemented as a criterion for the formation of intellectual assets. The "identification" criterion recognizes the intellectual assets of innovative entrepreneurship as a result of scientific and technical renewal and innovative activity. The controllability of intellectual assets is distinguished in the system of managing the development of innovative business and is determined by the organization of control. Cost-effectiveness is determined by the effective use of intellectual assets of innovative business and is evaluated by profit and efficiency. Determining the content of intellectual assets according to the criterion of digital transformation allows you to learn about the strengths of innovative business development in the digital economy. The result of the research is recommended for further scientific developments when making management decisions in the innovative economy. The conclusion of the research is the identification criteria of intellectual assets of innovative entrepreneurship, which determine the principles of their formation in the conditions of the global market. With the development of scientific and technical progress, new challenges arise related to the protection of human rights and freedoms in the digital economy. Digital rights and freedoms of innovative business are reflected in Ukrainian legislation and protection mechanisms; are considered an indispensable condition of innovative business, which requires protection under the conditions of the development of digital technologies. Ukrainian law has been adapted to digital business and regulations have been introduced to improve security mechanisms. Innovative business and partners cooperate to comply with the principles of transparency in the digital space and the protection of digital rights. The conclusions propose digital assets of innovative entrepreneurship, which are identified as digital rights and given value exclusively in digital form. Digital rights and freedoms are integrated in the conditions of the transition to the digital development of innovative business.

Keywords: innovative entrepreneurship, business, criteria, identification, intellectual assets, innovativeness, identification, controllability, economy, digital transformation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток економіки та зростання країни в майбутньому визначається не тільки багатством природного ресурсу, але інноваційним потенціалом та здатністю бізнесу управляти інтелектуальними активами. Економічний фундамент суспільства реалізується в інноваційній економіці, де нематеріальні активи рівнозначні матеріальним активам, що змінюють еволюцію інноваційного підприємництва з конверсією знання на соціальні та економічні блага. Побудова інноваційної економіки передбачає зміцнення ролі інформації, нарощування інтелектуального та освітнього потенціалу, що реалізується в інтелектуальні активи бізнесу як інструмент для конкурентної боротьби на міжнародних ринках. Цей процес стає справедливим цілісно та комплексно стосовно економічних суб'єктів інноваційної економічної діяльності. У постіндустріальному суспільстві необхідно нарощувати інтелектуальні активи інноваційного бізнесу у капіталі компаній, адаптуватися на глобальних

ринках та розв'язувати геополітичні проблеми. Digitization інноваційного підприємництва підвищує інтелектуалізацію праці, перетворює знання та навички творчості співробітників у цифрові ресурси компанії, які є унікальними, важко імітованими та організованими, щоб створювати цінності.

Розвиток інноваційного бізнесу визначає інтелектуальний потенціал компаній, який у перспективі перетворюється в інтелектуальні активи з накопиченням людського капіталу та здатністю формувати об'єкти інтелектуальної власності у соціумі. Сучасне соціокультурне середовище сприяє розвитку інноваційної економіки, в якій інтелект людини перетворюється на інтелектуальну продукцію із соціальним та економічним ефектом, інноваціями із синтезом знання. Проблема ефективного формування інтелектуальних активів інноваційного бізнесу є актуальним і складним завданням, яке постає перед компаніями. Інтелектуальні активи стають основним важелем, що активізує інноваційний бізнес у досягненні конкурентної переваги при прискореному технологічному розвитку та зростанні конкурентоспроможності у глобальному секторі. Стратегічні виклики інноваційної економіки асоціюються з ефективним формуванням інтелектуальних активів і вимагають комплексних рішень та ідентифікації у бізнес-практиці. Проблема в цьому аспекті, полягає в ідентифікації інтелектуальних активів в інноваційній діяльності. Інноваційне підприємництво стикається з проблемами у визначенні та класифікації власних інтелектуальних активів, недооцінці значущості інтелектуальних ресурсів або навіть втрати, пов'язаної з некоректною ідентифікацією активів. З огляду на це, проблеми формування інтелектуальних активів інноваційного бізнесу вимагають поглибленого дослідження з позиції ідентифікації нематеріальних властивостей активів, щоб створювати та поширювати інновації в умовах глобального ринку.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Науковці активно вивчають питання формування інтелектуальних активів інноваційного підприємництва. У працях І. Бігдан [1]; Н. Бразілій [2]; Ю. Грибовська [3]; В. Діба [4]; М. Лесько; Н. Овсюк [5]; І. В. Федорова [6] та інших приділено особливу увагу ідентифікації та відображення нематеріальних активів у бухгалтерському обліку. Однак у теорії немає єдності думок щодо ідентифікації нематеріальних об'єктів, і ці обставини не дозволяють упорядкувати подання інформації про інтелектуальні активи в бухгалтерському та управлінському процесі. Інтелектуальні активи ідентифікуються за умов Digital Transformation за критерієм «цифрової трансформації» інноваційного підприємництва. Для ідентифікації актуалізуються ґрунтовні спеціалізовані дослідження теоретичної основи формування цифрових активів інноваційного підприємництва за умов цифрової економіки. Науковці О. Бутнік-Сіверський [7]; Л. Мельник, О. Карінцева, О. Кубатко, І. Сотник, Ю. Завдов'єва [8]; О. Вінник [9]; О. Крочак, О. Матрос, С. Михайловина [10]; Н. Горобець, І. Майсун [11]; Л. Майданик [12] обґрунтували економічні й правові питання інтелектуальної власності в контексті розвитку цифрової економіки. О. Бутнік-Сіверський підсумовує, що «поєднання, з економіко-правового погляду, відтворює складний конгломерат інтелектуальних людських ресурсів з інформаційно-комунікаційною технологією, що інтегрується в інтелектуальну технологічну digital-платформу, з ознаками прогресивного та інноваційного утворення з можливостями, де розвиваються і поєднуються комп'ютерна техніка, технології, телекомунікації, цифрові програмні методи використання» [7]. Цифрові технології на цифровій платформі допомагають компаніям розвивати інтелектуальні активи та просувати цифровий бізнес, це поєднує технології, програмні продукти та цифрову культуру. Ідентифікація інтелектуальних активів у цифровій економіці стає ознакою цифрових аспектів інноваційного підприємництва. Завдання формування інтелектуальних активів інноваційного підприємництва розв'язуються за умов постійного розвитку інноваційної економіки, що свідчить про необхідність продовження досліджень цього актуального аспекту науки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є проведення аналітичного огляду та обґрунтування критеріїв ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва є багатокомпонентними об'єктами системи управління підприємства; характеризуються нематеріальною формою; відображаються у бухгалтерському балансі й незареєстрованому вигляді. Ефективність інтелектуальних активів удосконалює інвестиційну привабливість інноваційного підприємства. Критерії ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного бізнесу виявляються ефективним механізмом розвитку, нарощування знання та збільшення вартості підприємства. Сучасні методики бухгалтерського обліку фіксують частину організованого знання і даних, а частина залишається неврахованою через недосконалість критеріїв ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного бізнесу. Критерії ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного бізнесу визначаються у контексті: інноваційності, ідентифікації, контрольованості, економічності та digital-трансформації бізнесу (рис. 1).

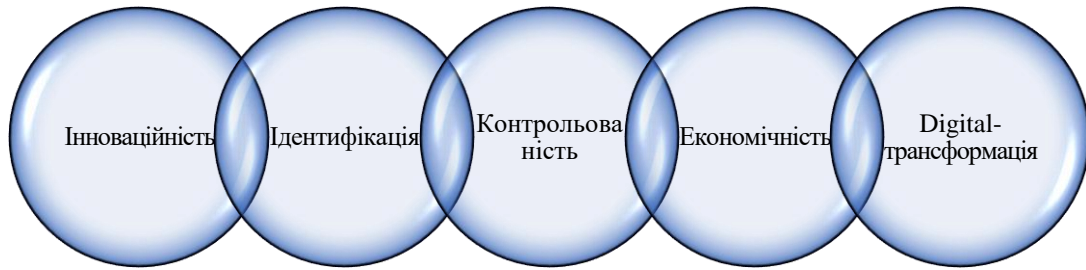

Рис. 1. Критерії ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва

Джерело: складено автором самостійно.

Інтелектуальні активи в інноваційному бізнесі визначають за критерієм «інноваційність», що ідентифікує новітні технології, бізнес-процеси та інноваційний потенціал підприємства. Інноваційність ідентифікує ідеї, знання, дані, винаходи та досягнення унікальних інноваційних ефектів та реалізується як критерій формування інтелектуальних активів для удосконалення конкурентних переваг інноваційного підприємництва. Ідентифікація інтелектуальних активів за критерієм «інноваційність» спирається на систематизацію інновацій та технологічних переваг; прав інтелектуальної власності й ексклюзивних можливостей доступу до активів інноваційного бізнесу; ключових брендів тощо.

Критерій «ідентифікація» розпізнає інтелектуальні активи інноваційного підприємства внаслідок науково-технічного оновлення та новаторської діяльності. Інтелектуальні активи інноваційного бізнесу ідентифікуються у нематеріальній формі з урахуванням фактору часу; виділяються як вид активів підприємства; підлягають оцінці та формують економічний ефект.

На законодавчому рівні та у літературі немає вичерпного тлумачення критерію ідентифікації інтелектуальних активів. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) визнає нематеріальні активи як активи без матеріальної форми, які підлягають ідентифікації [13]. Інтелектуальні активи складно ідентифікувати та освоювати на підприємствах. Інноваційний бізнес втрачає контрольованість, якщо нехтує ідентифікацією інтелектуальних активів, яка є об'єктивною необхідністю досягнення цілей у стратегіях інноваційного розвитку.

Контрольованість інтелектуальних активів виділяється у системі управління розвитком інноваційного бізнесу та визначається організацією такого контролю. Інтелектуальні активи інноваційного бізнесу ідентифікуються за критерієм «контрольованість» з погляду володіння й контролю за активами для майбутнього економічного ефекту та обмеження доступу третіх осіб до цього ефекту. Контрольованість інтелектуальних активів інноваційного бізнесу поєднує спостережну діяльність та правовий захист новаторів, які нарощують інтелектуальні активи. Патентна й авторська охорона інтелектуальних прав ініціюють захист інтелектуальних активів інноваційного бізнесу для забезпечення унікальності та захисту власності на такі активи.

Інтелектуальні активи інноваційного підприємства ідентифікуються за критерієм «економічність» із генерацією можливого доходу від винаходів, технології, знання, бізнес-процесів, товарів, конкурентного потенціалу підприємства тощо. Економічність визначається ефективним застосуванням інтелектуальних активів інноваційного бізнесу та оцінюється прибутком, результативністю. Економічність інтелектуальних активів дозволяє інноваційному підприємству ефективно реалізувати інноваційний потенціал в інтелектуальному продукті. Інтелектуальні активи інноваційного підприємства як активи нематеріального походження оцінюються на базі вартісних методів у межах ринкового, витратного і прибуткового підходу. Ринковий підхід використовується в оцінці інтелектуальних активів інноваційного бізнесу та передбачає інформацію про аналогічні угоди. Проте, ринковий підхід не популярний, оскільки знайти аналогічні угоди практично неможливо, оскільки потрібно враховувати ексклюзивність об'єктів оцінки. Витратний підхід доводить методи оцінки вартості інтелектуальних активів інноваційного підприємства з урахуванням визначення витрат, необхідних для відновлення, заміни об'єкта оцінки з урахуванням чинника зносу. Прибутковий підхід визначається у тому, щоб визначити поточну вартість інтелектуальних активів інноваційного підприємства як сукупність майбутніх доходів. Прибутковий підхід виконується за методами дисконтування грошових потоків, прямої капіталізації, експрес-оцінки, надлишкового прибутку та іншими. В економічній практиці аналітиками рекомендується оцінка вартості інтелектуальних активів на основі поєднання витратного та прибуткового підходів.

Digital-трансформація інноваційного підприємства підтримує інтелектуалізацію праці, перетворення знань і творчих здібностей на цифрові активи, які є унікальними, ексклюзивними та організованими для створення цінностей інноваційної компанії. Цифрові активи інноваційного підприємства ідентифікують як цифрові права, наділяють цінністю виключно в електронній формі. Процес ідентифікації цифрових активів інноваційного підприємства має науково-практичний аспект досягнення технологічного потенціалу компанії.

Ідентифікація інтелектуальних активів у цифровій економіці створює цифрові аспекти інноваційного бізнесу. У цифрових платформах представлені аспекти хмарного обчислення, великих даних, штучного інтелекту,

Інтернету, blockchain у бізнес-процеси. Цифрова бізнес-аналітика застосовується в аналізі світових ринків. Інноваційний бізнес реалізує алгоритми data mining, predictive analytics, що допомагають ухвалити рішення на базі big data. Людський капітал створюється рівнем цифрової компетенції працівників інноваційних підприємств; участю співробітників у цифрових трансформаціях бізнесу; системою контролю талантів у цифровій економіці. В інноваційних культурах удосконалюється сприйняття співробітниками підприємств фактів цифрових змін та гнучкої організаційної структури. Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва формують портфель авторських прав, патентів, ліцензій за стратегією правового забезпечення цифрових активів підприємства. Комплексне визначення інтелектуальних активів за критерієм digital-трансформації дозволяє з'ясувати сильні сторони розвитку інноваційного бізнесу в цифровій економіці. Технології цифрового типу прогресивно впливають на розвиток інноваційного бізнесу на міжнародному ринку та розширюються потенціали компаній, цифрові комунікації, наукові розробки. Цифрові права та свободи інноваційного бізнесу відображено у законодавстві України та механізмах захисту, що вважається неодмінною умовою інноваційного бізнесу та вимагає захисту за умовами digital-технологій. Інноваційний бізнес та партнери співпрацюють для дотримання принципів прозорості у digital-просторі та захисту цифрових прав.

Залучення експертів та імплементація нормативних практик світового рівня сприяє удосконаленню українського законодавства з метою правового захисту інтелектуальних активів інноваційного бізнесу у світовому цифровому просторі. Україна демонструє послідовні зусилля щодо захисту digital-правових свобод при формуванні інтелектуальних активів та створенні необхідних правових, інституційних та практичних механізмів розвитку інноваційного підприємництва. Цифрові права та свободи інтегруються в умовах digital-трансформації, яка набула статусу переходу на цифрову модель інноваційного бізнесу. Сучасна модель захисту інтелектуальних активів цифрового бізнесу визначена на основі інструментів, що регулюють інноваційне підприємництво України у розрізі: міжнародних стандартів; свободи інформації; цифрового права; конфіденційності інформації; інформаційної безпеки; права видалення даних. Розробка сучасної моделі захисту інтелектуальних активів формує технічні та правові інструменти оцінки та контролю інноваційного бізнесу в Україні, створює конгломерацію з великим потенціалом, в якому розвиваються та поєднуються інформаційні та технологічні практики безпеки, комп'ютерної техніки, цифрової техніки, телекомунікаційних та програмних технологій.

ВИСНОВКИ З ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Комплексне визначення змісту інтелектуальних активів за критерієм digital-трансформації дозволяє дізнатися про сильні сторони розвитку інноваційного бізнесу у цифровій економіці. У теорії обґрунтовано економічно-правові питання інтелектуальної власності у контексті розвитку цифрової економіки. Інтелектуальні активи інноваційного підприємництва сприймаються як нематеріальні й багатокомпонентні об'єкти управління, які відображаються у бухгалтерському обліку чи у незареєстрованому вигляді. Реалізація digital-технологій у діяльності інноваційного підприємництва підвищила інтелектуалізацію праці людини, перетворила знання, практику та творчість працівників на digital-ресурси, які важко повторити у створенні цінностей. Критерії ідентифікації інтелектуальних активів інноваційного підприємництва визначають їх принципи формування в сучасних умовах світового ринку. Підтвердження та виявлення інтелектуальних активів інноваційного підприємництва реалізовано за критеріями інноваційності, ідентифікації, контрольованості, економічності, digital-трансформації бізнесу. Процес ідентифікації цифрових активів інноваційного бізнесу набуває науково-практичного аспекту розвитку. Цифрові активи інноваційного підприємництва ідентифікують як цифрові права й наділяють цінністю виключно в цифровій формі. В українському законодавстві реалізовано заходи щодо забезпечення цифрових прав та свобод людини, створено необхідні правові, інституційні та практичні засади розвитку інноваційного підприємництва. Цифрові права та свободи інтегруються в умовах переходу до цифрової розбудови інноваційного підприємництва.

Література

1. Бігдан І. А. Нематеріальні активи: проблеми визнання, обліку та аудиту: Монографія. Харків: ХДУХТ. 2005. 287 с.
2. Бразілій Н. М. Документальне оформлення наявності та руху нематеріальних активів. Вид-во СумДУ. 2006. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10674> (дата звернення: 19.10.2024).
3. Грибовська, Ю. Облік нематеріальних активів відповідно до вимог міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 38. Економіка та суспільство, (47). 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-85> (дата звернення: 19.10.2024).
4. Діба В. М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія: дис. докт. ек. наук: 08.00.09. Київ, 466 с. 2023. URL: [Dyba_V_M_diss.pdf \(kneu.edu.ua\)](http://kneu.edu.ua/Dyba_V_M_diss.pdf) (дата звернення: 19.10.2024).
5. Овсяк, Н., Лесько, М. Облік нематеріальних активів згідно національних та міжнародних стандартів: шляхи вдосконалення. *Економіка та суспільство*, (31). 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-31> (дата звернення: 19.10.2024).

6. Федорова І. В. Ідентифікація нематеріальних активів як початкова стадія їх обліку: проблемні питання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент, 23(2). 2017. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-643000> (дата звернення: 19.10.2024).
7. Бутнік-Сіверський О. Б. Інтелектуалізація цифрової економіки: економіко-правовий погляд. Теорія і практика інтелектуальної власності. 1-2. 2023. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/277228> (дата звернення: 19.10.2024).
8. Мельник, Л., Карінцева, О., Кубатко, О., Сотник, І., & Завдов'єва, Ю. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство. Mechanism of an Economic Regulation, 2(88). 2022. URL: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.88.01> (дата звернення: 19.10.2024).
9. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу: монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, 2018. 224 с.
10. Крочак О. І., Матрос О. М., Михайловина С. О. Активи цифрової трансформації як об'єкти обліку. Наукові перспективи. 2022. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/41024/1/4_22_%d0%9d%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%96_%d0%bf%d0%b5%d1%80%d1%81%d0%bf%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%b8.pdf (дата звернення: 19.10.2024).
11. Горобець Н. О., Майсун І. В. Віртуальні об'єкти, їх місце в інституті права власності. Юридичний науковий електронний журнал. № 5. 2021. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2021/13.pdf (дата звернення: 19.10.2024).
12. Майданик Л. Р. Віртуальний об'єкт як виклик для класичних підходів у речовому праві. Теорія і практика інтелектуальної власності. № 2. 2019. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/167301/0> (дата звернення: 19.10.2024).
13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (дата звернення: 19.10.2024).

References

1. Bigdan I. A. Nematerialni aktivi: problemi viznannya, obliku ta auditu: Monografiya. Kharkiv: KhDUKKhT. 2005. 287 s.
2. Braziliy N. M. Dokumentalne oformlennya nayavnosti ta rukhu nematerialnikh aktiviv. Vid-vo SumDU. 2006. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10674> (data zvernennya: 19.10.2024).
3. Gribovska, Yu. Oblik nematerialnikh aktiviv vidpovidno do vimog mizhnarodnogo standartu bukhgalterskogo obliku 38. Ekonomika ta suspilstvo, (47). 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-85> (data zvernennya: 19.10.2024).
4. Diba V. M. Oblik ta analiz nematerialnikh aktiviv v umovakh institucijnikh zmin: teoriya i metodologiya: dis. dokt. ek. nauk: 08.00.09. Kiyiv, 466 s. 2023. URL: [Dyba_V_M_diss.pdf \(kneu.edu.ua\)](https://kneu.edu.ua/Dyba_V_M_diss.pdf) (data zvernennya: 19.10.2024).
5. Ovsyuk, N., Lesko, M. Oblik nematerialnikh aktiviv zgidno naczionalnikh ta mizhnarodnikh standartiv: shlyakhi vdoskonalennya. Ekonomika ta suspilstvo, (31). 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-31> (data zvernennya: 19.10.2024).
6. Fedorova I. V. Identifikacziya nematerialnikh aktiviv yak pochatkova stadiya yikh obliku: problemni pitannya. Naukovij visnik Mizhnarodnogo humanitarnogo universitetu. Seriya: Ekonomika imenedzhment, 23(2). 2017. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-643000> (data zvernennya: 19.10.2024).
7. Butnik-Siverskij O. B. Intelektualizacziya czifrovoyi ekonomiki: ekonomiko-pravovij poglyad. Teoriya i praktika intelektualnoyi vlasnosti.1-2. 2023. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/277228> (data zvernennya: 19.10.2024).
8. Melnik, L., Karinczeva, O., Kubatko, O., Sotnik, I., & Zavdovyeva, Yu. Czifrovizacziya ekonomichnikh sistem ta lyudskij kapital: pidpriyemstvo, region, narodne gospodarstvo. Mechanism of an Economic Regulation, 2(88). 2022. URL: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.88.01> (data zvernennya: 19.10.2024).
9. Vinnik O. M. Pravove zabezpechennya czifrovoyi ekonomiki ta elektronnoho biznesu: monografiya. Kiyiv : NDI privatnogo prava i pidpriyemnicztva im. akad. F. G. Burchaka, 2018. 224 s.
10. Krochak O. I., Matros O. M., Mikhajlovina S. O. Aktivni czifrovoyi transformacziyi yak obyekti obliku. Naukovi perspektivi. 2022. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/41024/1/4_22_%d0%9d%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%96_%d0%bf%d0%b5%d1%80%d1%81%d0%bf%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%b8.pdf (data zvernennya: 19.10.2024).
11. Gorobecz N. O., Majsun I. V. Virtualni obyekti, yikh misce v instituti prava vlasnosti. Yuridichnij naukovij elektronnij zhurnal. №5. 2021 URL: http://www.lsej.org.ua/5_2021/13.pdf (data zvernennya: 19.10.2024).
12. Majdanik L. R. Virtualnij obyekt yak vlik dlya klasichnikh pidkhodiv u rečovomu pravi. Teoriya i praktika intelektualnoyi vlasnosti. № 2. 2019. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/167301/0> (data zvernennya: 19.10.2024).
13. Mizhnarodnij standart bukhgalterskogo obliku 38 (MSBO 38). Nematerialni aktivi. Verkhovna Rada Ukrayini. Oficijnij vebportal parlamentu Ukrayini. Zakonodavstvo Ukrayini. 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (data zvernennya: 19.10.2024).